

Lieta C-267/20**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar
Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2020. gada 15. jūnijs

Iesniedzējtiesa:*Audiencia Provincial de León* (Spānija)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2020. gada 12. jūnijs

Apelācijas sūdzības iesniedzējas:*AB Volvo**DAF TRUCKS N. V.***Otra puse apelācijas tiesvedībā:**

RM

Pamatlietas priekšmets

Tiesvedībā par tādu zaudējumu atlīdzību, kas radušies pret konkurenci vērstas rīcības dēļ, *AB Volvo* un *DAF TRUCKS N. V.* (turpmāk tekstā – “apelācijas sūdzības iesniedzējas”) iesniedza apelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, ar ko tām ir piespriests samaksāt atlīdzību RM (turpmāk tekstā – “otra puse apelācijas tiesvedībā”).

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 267. pantu ir lūgts interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/104/ES (2014. gada 26. novembris) par atsevišķiem noteikumiem, kuri valstu tiesībās reglamentē zaudējumu atlīdzināšanas prasības par dalībvalstu un Eiropas Savienības konkurences tiesību pārkāpumiem, proti, šīs direktīvas 10., 17. un 22. pantu, kā arī skaidrot, kā pamatlietā piemērojamā tiesiskā regulējuma noteikšanu ietekmē LESD 101. pants un efektivitātes princips.

Prejudiciālie jautājumi

- 1) Vai LESD 101. pants un efektivitātes princips ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem pretrunā ir tāda valsts tiesību normas interpretācija, saskaņā ar kuru ar atpakaļejošu spēku nav piemērojams direktīvas 10. pantā prasības celšanai noteiktais 5 gadu noilguma termiņš, kā arī 17. pants par kaitējuma apmēra noteikšanu tiesā, nosakot to atpakaļejošu iedarbību sākot no sankcijas piemērošanas dienas, nevis no prasības celšanas dienas[?]
- 2) Vai Direktīvas 2014/104/ES 22. panta 2. punkts un termins “atpakaļejošs spēks” ir jāinterpretē tādējādi, ka tās 10. pants ir piemērojams tādai prasībai kā pamatlietā aplūkotā, kas, lai arī ir celta pēc direktīvas un transponēšanas noteikumu stāšanās spēkā, tomēr attiecas uz agrāk notikušiem faktiem vai piemērotām sankcijām[?]
- 3) Vai, piemērojot tādu tiesību normu kā *Ley de Defensa de la Competencia* (Likums par konkurences aizsardzību) 76. pants, Direktīvas 2014/104/ES 17. pants par kaitējuma apmēra noteikšanu tiesā ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ir procesuāls noteikums, kas būs piemērojams pamatlietā, kurā prasība ir celta pēc valsts transponēšanas noteikumu stāšanās spēkā[?]

Atbilstošās Savienības tiesību normas

LESD 101. pants

Direktīva 2014/104: 10. panta 3. punkts, 17. panta 1. punkts, 22. panta 1. un 2. punkts, 22. panta 1. un 2. punkts un 23. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Direktīva 2014/104 Spānijas tiesībās ir transponēta ar *Real Decreto-ley 9/2017, de 26 de mayo, por el que se transponen directivas de la Unión Europea en los ámbitos financiero, mercantil y sanitario, y sobre el desplazamiento de trabajadores* [Karaļa 2017. gada 26. maija Dekrētlikumu 9/2017, ar ko transponē Eiropas Savienības direktīvas finanšu, tirdzniecības un veselības aprūpes jomā, un par darba ņēmēju norīkošana darbā]. Ar šā Karaļa dekrētlikuma 3. pantu ir grozīts *Ley 15/2007, de 3 de julio, de Defensa de la Competencia* [2007. gada 3. jūlija Likums 15/2007 par konkurences aizsardzību], nosakot 5 gadu noilguma termiņu, lai celtu prasības par zaudējumu atlīdzināšanu (Likuma par konkurences aizsardzību jaunā 74. panta 1. punkts), un reglamentēta kaitējuma apmēra noteikšana saistībā ar pierādīšanas pienākumu – kas ir noteikts prasītājam –, ieviešot dažas nianšes kā, piemēram, pieņēmumu par kaitējuma radīšanu *iuris tantum*, ja tiek izdarīti pārkāpumi, kas kvalificējami kā kartelis (Likuma par konkurences aizsardzību jaunā 76. panta 3. punkts), vai paredzot iespēju tiesai noteikt konkrētu zaudējumu apmēru, ja tiek pierādīta to esamība, bet ir praktiski neiespējami vai pārmērīgi grūti precīzi noteikt to apmēru (Likuma par

konkurences aizsardzību jaunā 76. panta 2. punkts). Savukārt ar minētā Karaļa dekrētlukuma 4. pantu *Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil* [2000. gada 7. janvāra Likumā 1/2000 par civilprocesu] ir ieviests regulējums par piekļuvi pierādījumiem tiesvedībās saistībā ar zaudējumu atlīdzināšanu konkurences noteikumu pārkāpumu dēļ.

Karaļa dekrētlukuma 9/2017 pirmajā pārejas noteikumā ir divi punkti. Pirmajā punktā ir noteikts, ka dekrētlukuma 3. panta noteikumi (ar ko groza Likumu par konkurences aizsardzību) nav piemērojami ar atpakaļejošu spēku, savukārt otrajā punktā ir paredzēts, ka dekrētlukuma 4. panta noteikumi (ar ko groza Civilprocesa likumu) ir piemērojami tikai tiesvedībās, kas ierosinātas pēc minētā Karaļa dekrētlukuma stāšanās spēkā, kura savukārt notika 2017. gada 27. maijā tāpēc, ka Spānijas Karaliste nebija ievērojusi Direktīvas 2014/104 transponēšanai noteikto termiņu.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2006. un 2007. gadā līzīngā kārtībā iegādājusies trīs kravas automašīnas, otra puse apelācijas tiesvedībā 2018. gada 1. aprīlī pret apelācijas sūdzības iesniedzējām cēla t.s. *follow on* prasību, lūdzot atlīdzināt kaitējumu, kas radies viņu pret konkurenci vērstās rīcības dēļ; tās tieši ir minētas kā adresātes sankcijai, kas noteikta ar Komisijas 2016. gada 19. jūlija Lēmumu par procedūru saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 101. pantu un EEZ līguma 53. pantu (Lieta AT.39824 – Kravas automobiļi) (turpmāk tekstā – “Lēmums par kravas automobiļiem”). Konkrēti, prasības pieteikumā otra puse apelācijas tiesvedībā lūdza piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējām solidāri samaksāt tai 38 148,71 EUR vai citu atbilstīgu summu, kā arī likumiskos procentus un tiesāšanās izdevumus.
- 2 Lēmums par kravas automobiļiem tika pieņemts 2016. gada 19. jūlijā un publicēts 2017. gada 6. aprīlī *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* [turpmāk tekstā – “ESOV”]. Lielākajiem kravas automobiļu ražotājiem Eiropas Savienības tirgū ar to tika piemērotas sankcijas par laikposmā no 1997. gada janvāra līdz 2011. gada janvārim īstenoto karteli, kas ir LESD 101. panta pārkāpums.
- 3 Savā prasības pieteikumā otra puse apelācijas tiesvedībā pakārtoti apgalvoja, ka, ja nebūtu piemērojama ne Direktīva 2014/104, ne noteikumi par tās transponēšanu Spānijas tiesību sistēmā, būtu jāpiemēro *Código Civil* [Civilkodekss] 1902. pantā paredzētais regulējums par ārpuslīgumisko atbildību un attiecībā uz to izstrādātā judikatūra, kurā ir noteikts, ka prasības celšanas termiņš ir 1 gads.
- 4 *AB VOLVO* un *DAF TRUCKS N. V.* iebilda pret prasību, tostarp norādot uz prasības par zaudējumu atlīdzināšanu noilgumu, jo bija beidzies 1 gada termiņš (prasība par ārpuslīgumisko atbildību).
- 5 Pārsūdzētajā spriedumā ir daļēji apmierināta prasība, piespriežot apelācijas sūdzības iesniedzējām samaksāt kompensāciju 15 % apmērā no transportlīdzekļu

iegādes cenas. Minētajā spriedumā ir noraidīta iebilde par prasības noilgumu, kā vienu no argumentiem norādot, ka ir piemērojams 5 gadu noilguma termiņš, jo prasības celšanas dienā (2018. gada 1. aprīlī) ar Karaļa dekrētlukumu, ar ko transponē Direktīvu 2014/104, Likuma par konkurences aizsardzību 74. pants jau bija papildināts ar 1. punktu. Spriedumā arī ir piemērots pieņēmums par kaitējuma radīšanu, uz ko attiecas Direktīvas 2014/104 17. panta 2. punkts, kas ir transponēts ar Likuma par konkurences aizsardzību 76. panta 3. punktu, jo [spriedumā] ir pausta nostāja, ka strīdīgajam gadījumam ir jāpiemēro šis likums, it īpaši ņemot vērā tā procesuālo raksturu, jo ar to tiek reglamentēts kaitējuma pierādīšanas pienākumu sadalījums.

- 6 Tāpat, pēc konstatējuma, ka ir pārmērīgi lielas grūtības pierādīt kaitējuma apmēru, spriedumā saskaņā ar Likuma par konkurences aizsardzību 76. panta 2. punktu, ar ko transponē Direktīvas 2014/104 17. pantu, ir izmantotas tiesai piešķirtās pilnvaras noteikt kaitējuma apmēru, uzskatot minēto tiesību normu par procesuālu noteikumu regulējumā par pierādīšanas pienākumu.
- 7 Apelācijas sūdzībā iesniedzējas apgalvo, ka Direktīva 2014/104 nav jāpiemēro ar atpakaļejošu spēku tāpēc, ka pret konkurenci vērstās darbības, saistībā ar kurām Eiropas Komisija bija piemērojusi sankcijas, tika izbeigtas 2011. gada 18. janvārī; faktu rašanās dienai ir nozīme, lai konstatētu direktīvas tiesību normu atpakaļejošas iedarbības neesamību. Turpretim esot piemērojami Civilkodeksa 1902. panta noteikumi, saskaņā ar kuriem prasītājam ir jāpierāda kaitējuma esamība un apmērs. *DAF TRUCKS N. V.* turklāt apgalvo, ka šai prasībai ir iestājies noilgums, jo esot jāpiemēro nevis direktīvā paredzētais 5 gadu termiņš, bet gan viena gada termiņš, kas esot aprēķināms no 2016. gada 19. jūlija, proti, no dienas, kad tika publicēts paziņojums preseī attiecībā uz Lēmumu par kravas automobiļiem.
- 8 Otra puse apelācijas tiesvedībā iebilst pret apelācijas sūdzību, 5 gadu noilguma termiņa pamatojumam atsaukdams uz Direktīvas 2014/104 10. panta 3. punktu un Likuma par konkurences aizsardzību 74. pantu, skatot tos kopā ar minētās direktīvas 22. pantu un Karaļa dekrētlukuma 9/2017 pirmo pārejas noteikumu.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 9 Apelācijas sūdzības iesniedzējas iebilst pret lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu, jo, pēc to domām, jautājumi par interpretāciju nerodas tāpēc, ka šajā tiesvedībā direktīva neesot piemērojama.
- 10 Arī otra puse apelācijas tiesvedībā iebilst pret lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniegšanu, jo, tāsprāt, ir acīmredzami, ka direktīva ir jāpiemēro.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 11 Pamatlietā ir svarīgi identificēt piemērojamo tiesisko regulējumu, saskaņā ar kuru ir jānosaka celtās prasības par zaudējumu atlīdzināšanu noilguma termiņš un jānoskaidro, vai ir piemērojami noteikumi par pierādīšanas pienākumu un kaitējuma apmēra noteikšanu tiesā. Strīds galvenokārt ir par to, vai šajā lietā (tieši vai netieši) ir piemērojama Direktīva 2014/104, par kuras pārejas noteikumiem ir radušās šaubas.
- 12 Prasības pamatā esošie fakti, kas ir kvalificējami kā LESD 101. panta pārkāpums, norisinājās pirms Direktīvas 2014/104 stāšanās spēkā, savukārt Lēmumu par kravas automobiļiem Komisija pieņēma 2016. gada 19. jūlijā, proti, starplaikā no direktīvas stāšanās spēkā dienas 2014. gada 26. decembrī un tās transponēšanas termiņa beigām 2016. gada 27. decembrī, un Spānija nav transponējusi direktīvu noteiktajā termiņā, jo Karaļa dekrētlukums 9/2017, ar ko tā ir transponēta, stājās spēkā tikai 2017. gada 27. maijā.
- 13 Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesai ir **šaubas par Direktīvas 2014/104 un Karaļa dekrētlukuma 9/2017, kas ir direktīvas transponēšanas noteikumi, piemērošanu pārejas periodā**, jo direktīvas piemērošana laikā vispārīgi ir ierobežota tās 22. pantā tādējādi, ka, to transponējot, materiālie noteikumi nav jāpiemēro ar atpakaļejošu spēku (direktīvas 22. panta 1. punkts). Taču visas pārējās valsts tiesību normas, ar ko piemērojama direktīva, proti, procesuālie noteikumi, ir piemērojamas situācijām, kas radušās pirms direktīvas stāšanās spēkā, bet tikai attiecībā uz prasībām, kas ir celtas pēc direktīvas stāšanās spēkā (direktīvas 22. panta 2. punkts).
- 14 Šajā ziņā pirmais jautājums ir par direktīvas 22. pantā lietotās vārdkopas “atpakaļejošs spēks” interpretāciju un to, vai tas ir attiecināms uz laiku, kad tika pārkāpti konkurences noteikumi, šajā gadījumā noslēdzot koluzīvas vienošanās, vai arī tas ir jāattiecina uz laiku, kad Komisija piemērojusi sankcijas, vai arī attiecīgā gadījumā – uz prasības par zaudējumu atlīdzību celšanas brīdi. Otrais jautājums ir par jēdziena “materiālie noteikumi” interpretāciju un vai, konkrēti, direktīvas 10. pantā paredzētais noteikums par piecu gadu noilguma termiņu ir šāds materiāls noteikums un tādējādi tas nebūtu piemērojams ar atpakaļejošu spēku. Analogiski trešais jautājums ir par to, kā ir jāinterpretē direktīvas 17. pantā paredzētais regulējums par kaitējuma apmēra noteikšanu, un vai tam piemīt “materiāla noteikuma” vai arī procesuāla noteikuma raksturs.
- 15 Šie jautājumi par to, kā interpretējams Direktīvas 2014/104 pārejas noteikumu regulējums, ir attiecināmi uz Karaļa dekrētlukuma 9/2017 pirmo pārejas noteikumu, kurā nav ņemta vērā direktīvā veiktā materiāltiesisko un procesuālo noteikumu nošķiršana, bet ir nošķirti Civilprocesa likumā ieviestie grozījumi, kas tiks piemēroti tiesvedībās, kuras ierosinātas pēc to stāšanās spēkā, un Likuma par konkurences aizsardzību grozījumi, attiecībā uz kuriem Karaļa dekrētlukuma 9/2017 pirmajā pārejas noteikumā ir paredzēts tos “nepiemērot ar atpakaļejošu spēku”.

- 16 Šaubas saistībā ar Direktīvā 2014/104 minēto jēdzienu “atpakaļejošs spēks” ir attiecināmas arī uz transponēšanas noteikumos lietoto formulējumu. Tādējādi tiek vaicāts, vai Karaļa dekrētlíkuma pirmais pārejas noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka Likuma par konkurences aizsardzību tiesību normās izdarītie grozījumi (noilgums, pierādīšanas pienākums un kaitējuma apmēra noteikšana tiesā) būtu jāpiemēro tādām prasībām, kas celtas pēc Karaļa dekrētlíkuma stāšanās spēkā (2017. gada 27. maijs), kā prasība pamatlietā, kuras pieteikums iesniegts 2018. gada 1. aprīlī, un vai saskaņā ar LESD 101. pantā noteikto efektivitātes principu ir jāsniedz šāda interpretācija.
- 17 Konkrēti, **attiecībā uz pamatlietā celtās prasības noilguma termiņu** Direktīvā 2014/104 ir noteikts, ka visām dalībvalstīm ir jānodrošina minimālais 5 gadu termiņš, lai lūgtu atlīdzināt zaudējumus, kas radušies konkurences aizsardzības noteikumu pārkāpumu dēļ, šis minimālais termiņš ir noteikts arī Karaļa dekrētlíkumā 9/2017. Tādējādi prasībām par ārpuslīgumiskiem zaudējumiem Civilkodeksa 1968. pantā vispārēji noteiktais viena gada termiņš tiek pagarināts līdz 5 gadiem. Tā kā minētajā Karaļa dekrētlíkumā ir noteikts, ka Likumā par konkurences aizsardzību ieviestajiem grozījumiem nav atpakaļejošas iedarbības, ir jānoskaidro, kas notiek ar prasībām, kurām brīdī, kad stājas spēkā Karaļa dekrētlíkums, bija iestājies noilgums, kā tas ir pamatlietā celtās prasības gadījumā, un vai var noteikt papildu termiņu, lai sasniegtu pašlaik likumā paredzēto 5 gadu termiņu. Šim jautājumam ir nozīme, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka termiņš ir jāskaitīt no brīža, kad tika publicēts paziņojums presei attiecībā uz Lēmumu par kravas automobiļiem (2016. gada 19. jūlijs), tādējādi prasības celšanas dienā (2018. gada 1. aprīlis) minētais viena gada termiņš jau esot beidzies.
- 18 Iesniedzējtiesa norāda, ka direktīvas 10. panta noteikumi nav tikai un vienīgi procesuāli noteikumi un ka Spānijas likumdevējs noteikumu attiecībā uz prasību par kaitējuma atlīdzināšanu noilguma termiņu varēja brīvi klasificēt kā materiāltiesisku normu un iekļaut to Likuma par konkurences aizsardzību grozījumos. Tomēr tā piebilst, ka pēc Direktīvas 2014/104 transponēšanas, ņemot vērā direktīvas 22. panta 2. punktu, šādu klasifikāciju var apšaubīt, jo saskaņā ar tiesību aktiem, kas bija spēkā Lēmuma par kravas automobiļiem pieņemšanas brīdī, prasībai vēl nebija iestājies noilgums.
- 19 Ja interpretēts tiktu tādējādi, ka piemērojams ir tikai un vienīgi Civilkodeksā paredzētais regulējums par noilguma termiņu, rodas jautājums, vai tas ir saderīgs ar LESD 101. pantu un efektivitātes principu, saskaņā ar kuru valsts tiesību normas nedrīkst padarīt Savienības tiesību sistēmā piešķirto tiesību īstenošanu par praktiski neiespējamu vai pārmērīgi to apgrūtināt. Šajā ziņā ir šaubas arī par to, vai spēkā esošais regulējums ir jāinterpretē tādējādi, ka prasības, kurām pirms transponēšanas noteikumu stāšanās spēkā nebija iestājies noilgums, var celt tāpēc, ka vai nu noilguma termiņa skaitīšana ir jānosaka nevis no brīža, kad tika sniegts paziņojums presei par lēmumu, bet gan no dienas, kad tas tika publicēts *ESOV*, [proti,] no 2017. gada 6. aprīļa, vai ņemot vērā citus valsts tiesībās paredzētos pārejas noteikumus, kas jauno termiņu varētu padarīt saderīgu ar to, kas bija spēkā

iepriekš, un turpināt aprēķināšanu, līdz tiek sasniegts 5 gadu termiņš, ar nosacījumu, ka netiek "atdzīvinātas" prasības, kurām saskaņā ar iepriekšējiem tiesību aktiem ir iestājies noilgums.

- 20 Visbeidzot attiecībā uz **tiesas pilnvarām noteikt kaitējuma apmēru, kas ir paredzētas Direktīvas 2014/104 17. pantā un Likuma par konkurences aizsardzību jaunā 76. panta 2. punktā**, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Karaļa dekrētlikuma 9/2017 pirmo pārejas noteikumu Likuma par konkurences aizsardzību jaunajiem pantiem nav atpakaļejoša spēka, lai arī daudzi no tiem ir drīzāk procesuālas, nevis materiāltiesiskas normas (pieņēmums par kaitējuma radīšanu, pierādīšanas pienākums u.c.).
- 21 Vispārējā kārtība prasību celšanai par ārpuslīgumisko atbildību radītā kaitējuma dēļ, kas bija spēkā līdz Likuma par konkurences aizsardzību grozījumiem, ir būtiski atšķirīga, galvenokārt attiecībā uz nepieciešamību pierādīt kaitējuma esamību un tā apmēru (kā arī attiecībā uz iepriekš aplūkotajiem noilguma termiņiem). Ar Karaļa dekrētlikumu 9/2017 ir ieviests būtisks jauninājums, kuram ir nozīme, lai rastu risinājumu pamattiesvedībā, proti, ar Likuma par konkurences aizsardzību jaunā 76. panta 2. punktu tiesai ir piešķirtas pilnvaras noteikt radītā kaitējuma apmēru, ja, ņemot vērā pieejamo informāciju, prasītājam ir ārkārtīgi grūti vai sarežģīti to noteikt. Tiesvedībā saistībā ar konkurences tiesību pārkāpuma dēļ radīto zaudējumu atlīdzību, kas ierosinātas pēc Likumā par konkurences aizsardzību izdarītajiem grozījumiem, šķiet, būtu jāpiemēro agrākās materiāltiesiskās normas, ja pārkāpumi tika izdarīti pirms šo grozījumu stāšanās spēkā.
- 22 Tā kā pārsūdzētajā spriedumā ir konstatētas neapšaubāmas grūtības noteikt kaitējuma apmēru, ir jānoskaidro, vai ir jāpiemēro Direktīva 2014/104 un tādējādi vai tiesa var izmantot pilnvaras noteikt kaitējuma apmēru, kas, šķiet, ir daudz plašākas nekā valsts judikatūrā tiesai atzīts elastīgums.
- 23 Šajā ziņā iesniedzējtiesa turklāt šaubās par to, vai minētās direktīvas 17. pantā ir paredzēti tikai un vienīgi procesuāli noteikumi, kā arī par to, vai tiesību normas par pierādīšanas pienākumu un kaitējuma apmēra noteikšanu, kam ir ļoti tieša saikne ar materiāltiesisko regulējumu šajā ziņā, ir jāuzskata par materiāltiesiskām vai procesuālām normām.
- 24 Ņemot vērā minētās direktīvas 22. panta 2. punktu, rodas šaubas, vai Spānijas likumdevējs minētos noteikumus par zaudējumu atlīdzību var brīvi klasificēt kā materiāltiesiskas normas un iekļaut tos Likuma par konkurences aizsardzību (76. panta 2. punkts) grozījumos.